

Список використаних джерел

1. Конопляста С.Ю., Сак Т.Б. Логопсихологія: навч. посіб. / С.Ю. Конопляста, Т.В. Сак; за ред. М.К. Шеремет. Київ : Знання, 2010. 293 с.
2. Круглик О.П., Горлачов О.С. Особливості сприймання і використання усного та міміко-жестового мовлення в процесі ідентифікації осіб з порушеннями слуху. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 56. Том 2. С. 168-175. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/56_2022/part_2/26.pdf (дата звернення: 23.03.2023).
3. Кульбіда С.В. Жестовий двомовний підхід у практиці спеціальних закладів України. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2022. № 3. С. 7-18. URL: https://lib.iitta.gov.ua/732122/1/%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8C%D0%B1%D1%96%D0%B4%D0%B0_7-18.pdf (дата звернення: 23.03.2023).
4. Спеціальна психологія / Н.Г. Пахомова, М.М. Кононова. Полтава: АСМІ, 2015. 389 с.
5. Beaujard L., Perini M. The Role and Place of Sign Language in Deaf Youth's Access to Literacy: Contributions of a Cross-Review of ASL-English and LSF-French Research. *Sign Language Research Sixty Years later: Current and Future Perspectives*. P. 281-285. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=1r6bEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA281&dq=influence+of+sign+language+on+development&ots=o8cFhFyjLQ&sig=8rc1eOQ_f16E2BtEQ-1QdfzHHfc&redir_esc=y#v=onepage&q=influence%20of%20sign%20language%20on%20development&f=false (дата звернення: 23.03.2023).

Якуба Леся Станіславівна
аспірантка кафедри психокорекційної педагогіки та реабілітології
ORCID iD: 0000-0003-0632-8384

Науковий керівник:
доктор пед. наук, професор
Супрун Микола Олексійович

«Визначення стану сформованості діалогічної компетентності дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку»

На проблему формування комунікативно-мовленнєвої компетентності дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку вказували багато вітчизняних дослідників, серед яких Н. Базима, О. Ільченко, І. Омельченко, В. Колупаєва, М. Шеремет та інші. На початку століття європейські країни почали піклуватися про те, щоб визначити потрібні знання, навички, здібності та ставлення, що входить до складових компетентності. [4, с.11]. Актуальність проблеми на даний час викликана застосуванням компетентнісного підходу до навчання та розвитку на всіх рівнях освіти, а також відсутністю визначення складових діалогічної компетентності як частини комунікативно-мовленнєвої компетентності дошкільника з порушеннями інтелектуального розвитку та критеріїв оцінювання стану її сформованості. Отже, і розробка потрібного інструменту для роботи спеціального педагога, на нашу думку, на часі. Результати оцінки стану діалогічної компетентності можуть бути відправною точкою для розроблення індивідуальних програм розвитку комунікації дитини.

Діалогічне мовлення складається з обміну репліками; на його зміст, структуру впливає безпосереднє сприйняття; учасники діалогу стимулюють активність один одного.

[3, с. 6]. Але у діалозі важливі не тільки передавання інформації за допомогою мовлення. Дуже велике значення мають і використання засобів невербального спілкування, а також знання та вміння, пов'язані з рівнем розвитку пізнавальних функцій, та особистості. Тому при визначенні стану сформованості діалогічної компетентності необхідно враховувати не тільки мовленнєві, але і пізнавальні, і загально-комунікативні навички, якими володіє дитина. Адже, на нашу думку, діалогічна компетентність входить у структуру як комунікативно-мовленнєвої, так і соціальної компетентності. [1, с. 50]

Більш сучасним і продуктивним підходом в процесі визначення стану сформованості діалогічної компетентності, з нашої точки зору, є функціональний, індивідуально-орієнтований підхід, при якому оцінка відбору вербальних та невербальних засобів спілкування буде узгоджений з оцінкою повсякденних потреб дитини, і відповідно із завданнями спілкування, у зв'язку з певною комунікативною ситуацією. І отже, це все вимагає точного визначення складових діалогічної компетентності, а саме:

1) Наявних знань дитини: розуміння і усвідомлення контексту та ситуації спілкування, комунікативних стратегій; обсягу наявного комунікативного словника (вербального і невербального); знання граматичних конструкцій для побудови реплік тощо.

2) Наявних вмінь: слухання, сприйняття та усвідомлення отриманої інформації; здатність використовувати комунікативні стратегії для ініціації та підтримання діалогу. Володіння засобами спілкування: з одного боку - невербальних (жестів, міміки, альтернативних засобів тощо); з іншого – мовленнєвих засобів спілкування.

3) Наявних навичок: підтримання діалогу у вербальній та невербальній формі у різних ситуаціях спілкування; навички використання вимовних вмінь, відбору та зміни засобів спілкування в залежності від контексту діалогу.

4) Ставлення дитини до діалогу: мотивація, зацікавленість у темах та самому процесі спілкування, здатність до спілкування з різними особами.

При визначенні стану діалогічної компетентності доцільно використовувати для оцінки функціональні підходи МКФ-ДП, оцінку активності (діяльності) та участі, як з індивідуальної, так і з суспільної точки зору, а саме:

- Навчання та застосування знань: використання органів чуття, копіювання, навчання через дії з предметами, отримання інформації, оволодіння мовою та поняттями, засвоєння навичок розпізнавання символів; застосування набутих знань.

- Загальні завдання та вимоги: виконання завдання, самостійно, з допомогою, у групі, можливість його завершення; керування власним рівнем активності, адаптація до вимог, подолання стресу тощо.

- Комунікація: передача та отримання повідомлень (розуміння звернених невербальних та мовленнєвих повідомлень); спілкування – продукування повідомлень (говоріння, продукування невербальних повідомлень, продукування знаків та символів).

- Мобільність: перенесення, переміщення і маніпулювання об'єктами, використання точних рухів кисті руки.

- Міжособистісні взаємодії та відносини: загальні міжособистісні взаємодії (ініціювання та підтримання соціальних взаємодій, фізичний контакт у відносинах, складні міжособистісні взаємодії, регулювання поведінки в процесі взаємодії, стратегії спілкування з різними людьми або у різних ситуаціях; відносини діти-батьки) тощо.

- Головні сфери життя: життя в спільноті, соціальне та громадське життя; дошкільна освіта; спілкування у грі, рівень ігрових навичок. Багато щодо інтересів та мотивації дитини можна з'ясувати, вивчаючи участь дитини у навчанні ремесел, творчості, хоббі та розвагах [2]

Таким чином, визначення стану сформованості діалогічної компетентності дошкільника з порушеннями інтелектуального розвитку вимагає всебічного вивчення як

знань, навичок, наявних вмінь дитини, так і її особистісних, індивідуальних проявів, які відзначаються на формуванні діалогічної компетентності.

Список використаних джерел

1. Блеч Г. Компетентнісний підхід у навчанні української мови школярів з порушеннями інтелектуального розвитку. Освіта осіб з особливими потребами. Т.1. № 16. ІСПП ім.М.Ярмаченка НАПН України, 2020. С.44-60
2. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я: діти та підлітки (версія): МКФ-ДП Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23.05.2018 № 981. https://physrehab.org.ua/wp-content/uploads/docs/5210-preklad_mkf_dorosla_v_docx.pdf
3. Федорова М., Катруша І. Особливості розвитку діалогічного мовлення у дітей молодшого дошкільного віку. Інноваційні процеси в дошкільній освіті: теорія, практика, перспективи: зб. наукових праць: в 2-х ч. 2022. Ч.2. С. 6-9.
4. Key Competencies. A developing concept in general compulsory education. Eurydice. The information network on education in Europe. Eurydice, 2002. 180 с. URL: <http://www.edmide.gr/KEIMENA%20E.U/key%20competences%20Europe.pdf>

*Ячна Софія Володимирівна
студентка II курсу,
спеціальності «016.04 Спеціальна освіта. Сурдопедагогіка»*

*Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
Круглик Оксана Петрівна*

«Вплив воєнного стану на емоційно-комунікативний розвиток дитини з порушеннями слуху»

Ця стаття присвячена дослідженню впливу воєнного стану на емоційно-комунікативний розвиток дітей з порушеннями слуху. Описано вплив первинного соціального інституту та особливостей емоційно-комунікативного розвитку дітей з порушеннями слуху.

Дослідження вказують на те, що початок повномасштабного вторгнення росії в Україну призвів до погіршення психічного стану та соціальної адаптації дітей з порушеннями слуху, особливо підлітків. Наголошено на актуальності та недостатності досліджень теми впливу воєнного стану на емоційно-комунікативний розвиток дитини з порушеннями слуху.

На сьогоднішній день, через повномасштабне вторгнення та початок повномасштабної російсько-української війни, тема впливу воєнного стану на емоційно-комунікативний розвиток дітей з порушеннями слуху є надзвичайно актуальною, оскільки життя людей суттєво відрізняються від мирного часу та воєнного стану. Проте ця тема є недостатньо дослідженою.

Родина є основним соціальним інститутом, який відіграє ключову роль у розвитку дитини з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями слуху. Батьки, як головні опікуни дитини, мають великий вплив на її емоційний та психічний розвиток.

Емоції дитини з порушеннями слуху формуються під впливом соціального середовища, в якому вона зростає. Якщо батьки надають дитині підтримку, розуміння та любов, то це позитивно впливає на її емоційний стан та самооцінку. З іншого боку, якщо батьки проявляють негативні емоції, критикують дитину або ігнорують її потреби, то це може призвести до погіршення її психічного стану та соціальної адаптації.